

Őszi növényvédelmi tevékenységek szántóföldi növényekben

Автор(и): д-р Елена Манчева, Виола АЕ – Сливен

Дата: 04.10.2019 Брой: 10/2019



Búza

A megfelelő vetőágy-készítés, 5–6 cm-es vetésmélység, a vetésnorma, a vetés előtti vagy vetéskori trágyázás, a hengerelés és a szükséges talajnedvesség előfeltételei a jól kialakult állományoknak. A vetési időpont és a vetésnorma betartása is fontos. A búza- és árpalaszt károsítókkal szemben kezelik: a búzát a tarack- és üröm-búzafűzést, az árpat pedig a csíkos betegség ellen. Ősszel téli- és nyári egyéves gyomok jelennek meg: egyéves lágyszárúak (réti perje, egérárpa, zab, fekete árvaperje stb.), egyéves széleslevelűek (székfű, galaj, mezei árvácska, mák, sarkantyúka stb.) és évelő rizómás és gyökértörzsos gyomok (mezei aszat, szulák, sudárpázsit stb.).

Az őszi herbicid kezeléseket akkor alkalmazzák, amikor a széleslevelű egyéves gyomok tömegesen jelentek meg, de még nem lépték túl a 3–4. levéltáadiumot. Így a növények korán megszabadulnak versenytársaiktól. Ha az őszi gyomirtás lehetséges, a következő feltételeknek kell teljesülniük: a terület jól megművelt és vetés után hengerelt, a vetésmélység 5–6 cm, a gyomok fajösszetétele ismert, a talajnedvesség és a hőmérséklet a permetezéskor meghaladja az 5°C-ot, és a légyszárú gyomok még nem lépték túl a 3–4. levéltáadiumot. A vegetáció során a graminicid herbicid alkalmazása akkor történik, amikor a kultúra túl van a 3. levéltáadiumon, van talajnedvesség és a szükséges hőmérséklet, és a légyszárú gyomok három-négy levelet fejlesztettek.

A kelés után szükséges felmérni az állományokat kártevő támadásokra, mint például: mezei pocok, gabonaföldibogár, gabonamolyok és levéltetvek, amelyek mind komoly károkat okoznak.

Mezei pocok (*Microtus arvalis*) – országszerte elterjedt. Gabonanövényeket, lucernát, repcét, gyümölcsösöket stb. károsít. Kolóniákban él, hosszú járatokban, a felszínen különböző számú bejáratokkal. A lakott kolóniákat szétszórt földkupacok, jól kialakított bejárat és abba tűzött zöld levelek jelzik. Meleg, száraz teleken a pockok szaporodóképessége nagyon magas. Egész évben szaporodik, és egyetlen pár utódai akár 2400 egyedre is elérhetik. A növény zöld részeivel táplálkozik. A kár a keléstől a betakarításig megfigyelhető. Erős fertőzés esetén az állomány kopárrá válik. A betakarítás után mély szántást javasolnak a kolóniák megsemmisítésére és a pockok táplálékul szolgáló feltörő gyomvegetáció felszámolására. A földek felmérésekor meghatározzák a pockpopuláció sűrűségét, és ha 2 aktív kolónia van holdanként, mérgezett csalétket helyeznek el a (lakott) bejáratokban, és lábbal letapossák, hogy megvédjék a madarakat és az hasznos vadakat.

Gabonaföldibogár (*Zabrus tenebrioides*). Ez a gabonanövények legveszélyesebb kártevője. Száraz, meleg nyarakon az imágók erős fejlődése figyelhető meg. Az elmúlt évek tömeges előfordulásának egyik oka a gabonák monokultúrás termesztése. Az imágók kártétele jelentéktelen. Júniustól késő őszig jelennek meg. A bogarak a búza és az árpa tejfélésszakaszban lévő szemeseit eszik. Kifalják azokat és ürüléket okoznak. Forró időszakokban a talajba ássák magukat. A szeptemberi esők után a talajfelszínre kerülnek, párzanak és petéiket 5 cm mélyre rakják a talajtömbök alá, 20-as csomókban. Inkább a gyomirtással fertőzött területeken raknak petét, ezért a kár foltokban jelentkezik. A lárvák akár 40 cm mély járatokat ásnak, ahol a napot töltik, és éjszaka táplálkoznak. Kifalják a növények hajtásait, és a fiatal növényeken megrágnak a leveleket, kiszívják a nedveket, aminek következtében a levelek megbarnulnak, kiszáradnak és apró kóc darabokra hasonlítanak. Enyhe fertőzés esetén az állomány ritkul, tömeges fertőzés esetén pedig az egész termés elpusztulhat, és szükségessé válik az átforgatás.

A következő intézkedéseket kell betartani: megfelelő vetésforgó, időben elvégzett talajművelés és a lágyszárú gyomok, különösen a gyomirtás megsemmisítése. Ez jelentősen csökkenti a lárvasűrűséget és rovarirtó kezeléseket takarít meg. A vegyi védekezést a gazdasági kárküszöbnél alkalmazzák a kelési és a szárhajtási növekedési stádiumokban – búza – 3 lárva/m², árpa – 4 lárva/m²

Gabonamolyok – gabonamoly (*Oscinella frit*), hesseni légy (*Mayetiola destructor*), búzatörzs-légy (*Chorops pumilionis*) stb. Elterjedtek a földeken és súlyos kárt okoznak a fertőzött állományokban. Az őszi generáció lárvái azonos kárt okoznak a növényekben. Kifalják a központi levelet, amely elsárgul és csavarodik, míg a többi levél zöld marad. Ha a központi levelet meghúzzuk, könnyen elválik, és a helyszínen több hesseni légy lárvá található. A gabonamoly lárvái a fiatal növények alsó részének lédús és gyengéd szövetével táplálkoznak, és a szövet lebomlik. A szárra is támadnak – a központi levél csavarodik, elsárgul és könnyen kihúzható, és a károsítás helyén egyetlen lárvá található. A búzatörzs-légy kártünetei megegyeznek a gabonamolyéval. A támadás következtében a gyengébb növények elpusztulnak, a megmaradtak pedig további szárhajtásokat fejlesztenek, de ez nem kompenzálja a fertőzött kultúrák termésveszteségét. A legyek elleni védekezés nagyon nehéz rejtett fejlődésük miatt. A vetési időpontok betartása nagy jelentőségű; a korábbi vetés egybeesik a legyek tömeges rajzással. A kiegyensúlyozott és időben történő trágyázás elősegíti az egyenletes kelést és hozzájárul a kritikus növekedési stádiumok gyorsabb átvészeléséhez. A rajzás meghatározásához entomológiai hálóval végeznek felméréseket nyugodt és napos időben. Ha 3 légy/m² van jelen, megkezdik a kultúra kezelését.

Levéltetvek – zab-levéltetű (*Macrosiphum avenae*), zöld gabonatetű (*Schizaphis graminum*). A zab-levéltetű a legkárosabb és leggyakoribb faj, amely gabonanövényeket és számos lágyszárú fajt támad meg. A növények nedveit szívva táplálkozik. Ezen kívül vírusok vektoraként is működik és az árpa sárga törpevírusát okozza. Ez a tetű nem vándorló faj, és petéként telel át a téli gabonákon és évelő lágyszárúakon. A vékonyabb és korábban vetett állományokat erősebben támadják. A zab-levéltetű természetes ellenségei a katicabogarak, a zengőlegyek és a csipkés szitakötő lárvák. A tetűfertőzés szintjének csökkentése érdekében el kell pusztítani az önkéntelen növényeket, be kell tartani a vetési időpontokat és kiegyensúlyozottan kell trágyázni, mert az egyoldalú nitrogén-trágyázás gyengíti a növényeket és sebezhetőbbé teszi őket a támadással szemben. Az állományokat a kelés–szárhajtás növekedési stádiumokban felméri, és ha 10 tetű/növényt találnak, megkezdik a vegyi védekezést.

A repcét augusztus végén-szeptember elején vetik. Igényes növény a talajra – tápanyagban gazdag, jó vízgazdálkodású talajokat igényel. A legjobb elővetemények a búza, az árpa, a korai burgonya stb. Több gyomcsoport fertőzi: téli egyévesek, korai tavasziak és gyökértörzsos gyomok. A gyomok korai megsemmisítése csökkenti a kultúrával való versenyt és hozzájárul az egyenletes állományképződéshez és rozettafejlődéshez.

A repce fő betegségei ősszel:

Fehérpenész (Phoma lingam). Az első tünetek – sárga foltok jelennek meg a leveleken, később fekete pontokkal tarkítva – piknidiumok. Az ősszel támadott növények tavasszal elpusztulnak, vagy száraik eltörnek. A fehérpenész elleni védekezési intézkedések közé tartozik a megfelelő vetésforgó és a növényi maradványok megsemmisítése. Fontos a káposztalepke elleni védekezés is, amely hozzájárulhat a betegség terjedéséhez.

A Phoma levélfoltosság fészkekben terjed és nagyon gyorsan lefedi az egész területet. A levelekről a gomba a levélnyelekbe kerül és behatol a gyökérnyakba (gyökércsúcsba). Ezért szükséges a rendszeres őszi megfigyelés, és kezelést kell végezni, amikor az első halványsárga foltokat észlelik a leveleken.

A fehérpenész elleni védekezési intézkedések közé tartozik a megfelelő vetésforgó és a növényi maradványok megsemmisítése. Fontos a káposztalepke elleni védekezés is, amely hozzájárulhat a betegség terjedéséhez.

Ősszel a következő kártevők veszélyesek:

Káposztalepke (Psylliodes chrysocephala). Ősszel okoz kárt a levelekkel táplálkozva, apró lyukakat készítve, amelyek a levelek növekedésével perforációkká válnak. A kultúrában már a növények kelésekor megtalálható, ezért folyamatos megfigyelés szükséges, és ha a 3–9. levéltáriumban vagy több levél esetén 2 imágót/m²-t regisztrálnak, vegyi védekezést kell alkalmazni.

Repcelepke (Athalia colibri). É